

MARTIE - DE: N. MANTU

Poate vă interesează...

de: SILVIA SPIESS

conducătoarea secțiunii de ornitologie al Oficiului Vânătoeilor Regale

Zi de primăvară care își palizește lumina. Lucifărul răsare. Ultimele clipe ale înserării... „St, st... quoorr, quoorr...” In perechi, sau singuratici vorbindu-și singuri, alunecă pe deasupra pădurii sitarii. Dar vraja trece degrabă și întunerecul ne acopere.

S'a scris mult despre frumuseța primăverii, care se trezește și despre vânătoarea la pază a sitarului. Doar pasajul lor este și rămâne pentru adevăratul vânător, înțelegător al frumuseților, an de an ocazie de noi minunate întâmplări și senzații.

Dar oare a jertfit el un gând cercetător asupra vieții acestei paseri misterioase, care a trecut deasupra lui în amurg și a căzut lovită de jerba lui de alice? Ce știm noi despre sitar? Care este adevărul în întreaga literatură, care s'a scris asupra lui? Putem deschide carte după carte, le putem citi din scoarță în scoarță și la urmă vom găsi, că nu știm decât foarte puține lucruri certe despre el.

Vânătoarea de sitari e una dintre cele mai răspândite. Dar câți vânători au luat în mână sitarul și au discutat *inzadar* asupra coloritului bărbătușului și a femeiuștii, a sitarului bătrân și a puiului de un an; câți au putut să se fixeze asupra întrebării dacă oare există o specie nordică și alta sudică, până ce marele cercetător Hartert a stabilit că nu există nici o variație, decât una individuală și decât cea stabilită pentru vârsta sitarului: cei tineri au penajul mai moale, mai rar decât bătrânii, penele mai scurte, prin ce apare fruntea mai pătată; penele din aripi la tineri nu sunt niciodată sure, ciocul e ceva mai scurt... Mai mult: nu e o mare raritate să cadă un sitar alb, galben sau pătat.

Singura deosebire dintre sexe este că, femela e mai mare. O altă întrebare e dacă oare clocește numai femela, sau sarcina aceasta cade și asupra cocoșului. Părerile diferite și aici.

Un lucru putem stabili cu precizie: că o singură specie de sitar e aceea, care cuibărește începând din munții Balcanilor, din Italia de nord și Pirenei (ba chiar din Madeira și Insulele Canarice) până sus la Nord, în Anglia și Suedia, dar mai ales în Rusia nord-estică până la o lățime geografică unde mai există pădure protectoare.

O subspecie a sitarului găsim numai în insulele japoneze Riu-Kiu, *Scolopax rusticola mira* Hart., care se deosebește de sitarul nostru (*Scolopax rusticola L.*) prin culoare mai întunecoasă și prin ciocul apreciabil mai lung.

Deși natura s'a îngrijit bine de mimikry-ul acestei paseri și deși ea nu zboară ziua, decât foarte rar peste terenuri deschise, nu e mirare, că și ea și cuibul ei, așezat nemăestrit pe pământ, adese cade pradă diferitelor răpitoare. Dar să nu uităm nici tributul mare pe care îl iau vânătorii. O închipuire ne putem face din împrejurarea că, dintre sitarii înelați, au fost semnalăți pe urmă ca împușcați 40—45%, adică aproape jumătate!

Putând așeza sitarul cu oarecare dreptate în categoria paserilor de noapte, el zace toată ziua în culcușul lui și, după cum afirmă mulți observatori, doarme dus. Unii cred — și mi se pare cam riscată această credință — că sitarul rămâne în culcuș și nu se ridică în fața gonașilor din pură speculațiune, cumpănind că, e mai prudent să se tupteleze la pământ, decât să se descopere prin sbor.

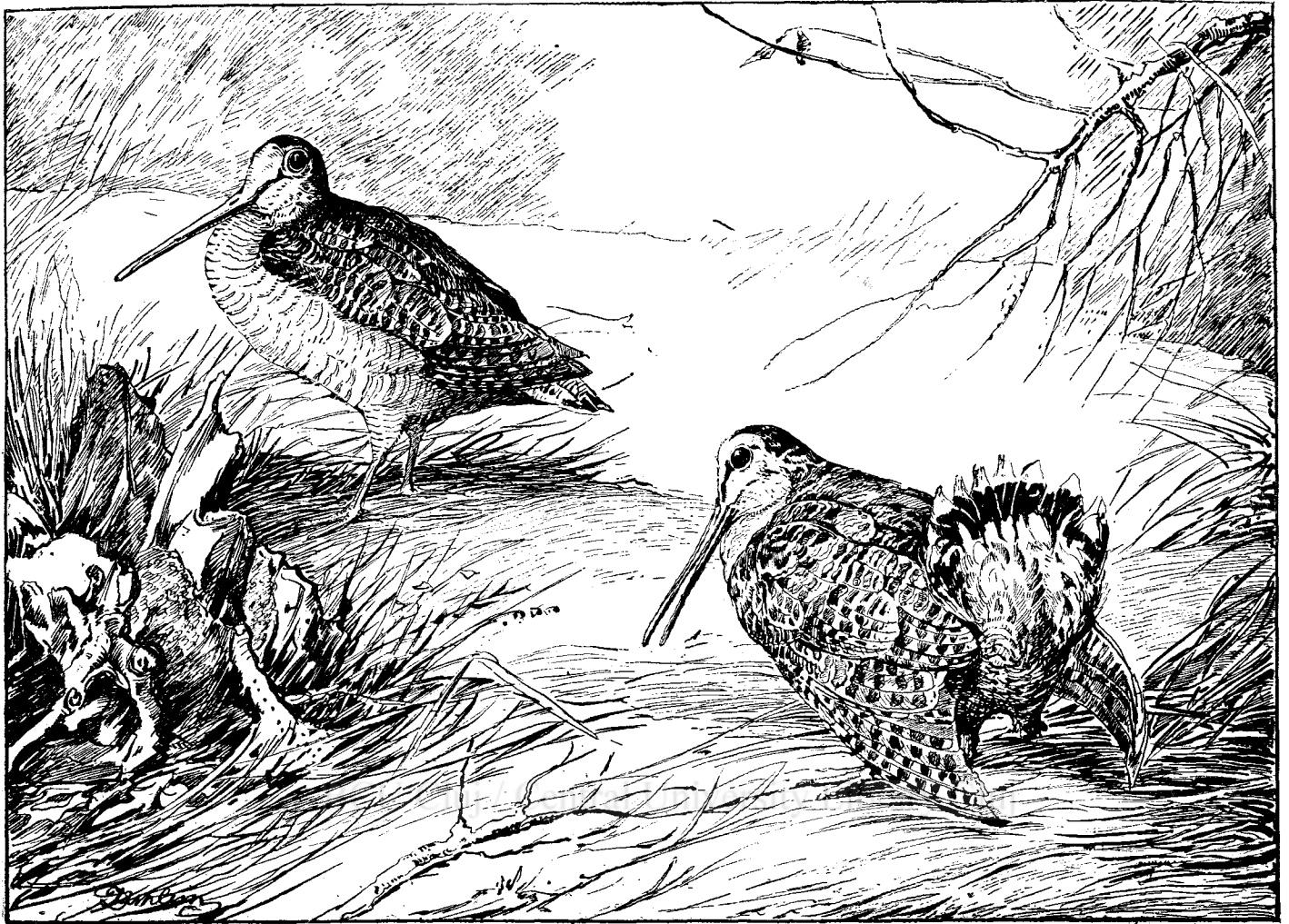
Ochii sitarului au fost așezați de natură foarte sus în cap, împrejurare care îl face să poată observa mult mai bine lucrurile din jurul lui. E curios, cum își ține sitarul, când stă la pământ, ciocul drept în jos. Această ținută nu e un simplu obicei, ci cauza e în împrejurarea că, numai în această poziție îi stă capul drept: clondila o are foarte apropiată de baza ciocului și prin aceasta și linia spinării e deviată înainte.

Ciocul sitarului, această operă minunată a naturii, cu vârful lui moale, bogat în nervi, după constatările lui Diezel și Naumann, nu servește numai ca aparat de căutare a hranei și ca armă de luptă, ci are și o altă funcțiune cu totul curioasă. Găina de sitar clocește pe an odată, de două ori și scoate trei puișori, pe care îi îngrijește cu multă dragoste, iar în caz de primejdie îi transportă în un loc mai sigur. Se spune că, s'a observat în repeșite rânduri sitari, cari și-au luat puiul între cioc și piept și a zburat cu el, lucru, care pare cam fantastic, dacă ne gândim ce împiedecare la sburat ar constitui o povară astfel dusă. Mai probabil e că, sitarul își prinde puiul între picioare și piept, sau îl prinde chiar cu degetele. Și în aceasta privință avem nevoie de multe și bine controlate observațiuni, până a putea stabili definitiv adevărul.

Mai vreau să amintesc o împrejurare vrednică de reținut. Înainte cu câțiva ani, un învățat profesor — i-am scăpat numele — a ținut o foarte doctă conferință, arătând că ar fi mai cuminte să nu aplice medicii legături de gips pe fracturi, ci să le lase să fie vindecate liber de natură, așa cum se vindecă fracturile sălbătăciunilor. Sitarul însă protestează: Dacă în urma unei alice, sau prin un accident i se frânge piciorul, se lasă în culcușul lui și rămâne acolo încătușat de durere. Sângele, care îi curge din rană se mestecă cu pământul lutos al pădurii, cu ierburi și cu frunze uscate, așa că se formează o adevărată legătură „de gips”, care ține bineșor de smalt, ajutând vindecarea. S'au împușcat nenumărați asemenea sitari pansați de mama natură.

Dar să ne întoarcem la problema pasajului sitarilor. Multe s'au spus și multe s'au scris asupra acestui subiect. Nu vreau să amintesc aici decât date mai însemnate, care ne interesează pe noi în special.

Dupăce sitarul de fapt e o pasere de noapte și astfel nu poate fi observată în pasajul lui, avem să mulțumim mult sistemului de inelare, care a putut

I. Dantem.

Peșitorul.

aduce oarecare lumină asupra acestei chestiuni. Rezultatele date în vremea dinainte de războiu, de acțiunea de inelare și de control al Oficiului de vânătoare a țării, din Gatschina, din care reesă că, unele paseri inelate în Rusia au fost semnalate din Ostende, London, Freckenfeld, Cartex d'Armagnac și Visignano, justifică părerea și sunt o certă dovadă chiar — pe lângă alte multe, — că sitarii trag în direcția sud-vestică, dar și în direcția precis vestică. — Dl Iacob Schenk a făcut constatarea că, toamna o depresiune de temperatură nord-estică favorizează și grăbește pasajul sitarilor înspre sud, — iar primăvara pasajul înspre locurile de cuibărit este mult influențat de depresiunea de temperatură care pornește dinspre Curentul Golf, adică dinspre nord-vest.

Deși de obicei observăm sitarii trăgând numai singuratici sau câte doi, totuși uneori, ajutați de anume împrejurări atmosferice putem observa, că ei sosesc în un anumit loc în roiuri întregi, fără veste, ca tot atât de fără veste să dispară iar.

Pasajul sitarilor trece peste uscat în direcție vestică și sud-vestică, pânăce ajuns la mare e influențat de linia litoralului și paserea ajunge la ținta sa adese prin ocolșuri mari. În felul acesta ajung, verosimil, mulți sitari porniți din ost, și trecând peste Canalul Măneicii, până pe litoralul de vest al Irlandei, încălzit de Curentul Golf. — Sitarii, care

cuibăresc în insulele britanice nu sunt însă toți sedentari, ci mulți dintre ei trec toamna înspre sud. Pasajul sitarilor trece înspre cele trei peninsule sud-europene și o parte a lui trece înainte până în nordul Africei.

Va fi interesant pentru noi să găsim, de unde vin și încătrău trec roiurile de sitari cari ne cercează țara și ce influință are asupra pasajului lor zidul Carpaților. Până acum, durere, nu am avut putința să întreprindem o acțiune de inelare a sitarilor. Ar face mare serviciu științei, vânătorii cari din întâmplare dau peste cuiburi de sitari, — dacă ar cere Stațiunii ornitologice conduse de mine incelele necesare, pentru însemnarea puilor.*)

Observările lui Schenk concludau că, sitarii venind primăvara în valuri, ajung mai întâi în ținutul Dravei și al Savei, apoi în Ungaria și abea după aceea în Ardeal. E foarte posibil că sitarii au un pasaj aparte și în cadrele zidului Carpaților. Într'adevăr d. e. pe când în câmpia ardeleană pasajul e pe sfârșite deja, abea atunci începe el în părțile muntoase. De asemenea e posibil să existe și un pasaj dinspre șes spre munții din sud, unde urmează

*) Camarazii vânători sunt rugați, — dacă nu le cerem prea mult, — să colaboreze la întocmirea tabloului migrațiunii sitarilor și graurilor din și prin țara noastră, — comunicând pe o c. p. adresată: Oficiul Vânătorilor Regale, Secția Ornitologică, Sibiu, data și locul unde au observat primul sitar și întâiul graur.

să cuibărească sitarii la înălțimi. Totuși inclin a crede, că întregă aceasta mișcare a sitarilor e unitară și ea trece înainte spre est și spre nord-est. După observările pe care le-am făcut și pe versantul sudic al Carpaților, trec sitarii dealungul lanțului munților, îl încunjură, sau vin dinspre Bulgaria direct înspre Rusia.

După ce în regiunea din spre sudul Carpaților linia principală a pasajului este sud-nord, de sigur că multe valuri de sitari vor urma această linie, până se izbesc de peretele încărcat de sloi și de zăpadă al munților. Unele roiuri vor trece aceste piedeci, sau se vor strecura prin pasuri mai dulci. — Când se desprimăvărează însă și la munte, ajung aici ariergardele sitarilor venind dela sud și cu instinctul de migrațiune potolit, rămân să cuibărească pe aici.

În schimb toamna, pe vremea pasajului, munții încă nu sunt acoperiți de zăpadă, sau zăpada încă e foarte puțină, — și astfel roiurile de paseri călătore, între ele și sitarii, trec în sbor peste munți

fără să mai aleagă și să înconjoare. E fapt că, în regiunile la sud de Carpați, vânătorul poate conta la noui roiuri de sitari, de câteori cade la munte zăpadă nouă.

Nu-mi este cunoscut să rămână câte un sitar răsleț și peste iarnă la noi, așa după cum se întâmplă în Germania.

Mi se pare foarte interesantă și observațiunea pe care a făcut-o dl căpitan Plattner: În Octomvrie 1932 în jurul Sibiului nu s'au putut vedea de loc sitari, — în aceeași vreme în teritorul dincolo de comuna Șura mare în spre Mediaș, au apărut în roiuri ne mai văzut de abundente. Am găsit însă, că în acest ținut, un vânător a împușcat în o zi 18, în cealaltă zi 22 piese: de sigur un record pentru relațiile dela noi.

În vremile vechi un vânător bun de sitari avea mare cinste și era premiat. Așa de pildă în Homburg-auf-der-Höhe, vânătorul, care a împușcat 100 sitari, era scutit de impozite în anul următor...

Bune vremuri!...

MARTIE

Prinsă'n mesteceni

Ploale de muguri.

Mireasmă de glie

Intoarsă de pluguri.

Subt bolta pădurii

Covor de mătăasă.

Adusă de boare

Seara se lasă.

Mierla — a tăcut,

Adorm lăutarii;

Subt secerea lunii

Trec tainici sitarii...

NEMO